Sprievodca

Dostáva sa vám do rúk nezvyčajný materiál k téme udržateľnosti vo forme omaľovánky. Táto omaľovánka zďaleka nie je len o vyfarbovaní. Ponúka hravé a tvorivé spôsoby, ako sa s deťmi a mladými ľuďmi rozprávať o tom, čo sa deje okolo nás, a ako naše každodenné rozhodnutia ovplyvňujú prírodu, komunity a našu budúcnosť. Každá dvojstrana nám ponúka dva pohľady na rôzne situácie, vždy v rovnakej oblasti nášho života, jeden z nich menej šetrný k prírode a druhý viac udržateľný. Prostredníctvom rozhovorov, obrázkov, práce s farbami a trochou fantázie sa môžeme ponoriť do preskúmania oboch.

Ako vznikla?

Omaľovánka udržateľnosti vznikla v rámci Erasmus+ projektu EARTHgames4EyoUth za pomoci učiteľov, rôznych vzdelávateľov v oblasti práce s mládežou, environmentalistov a samotných mladých ľudí z rôznych kútov Európy. Našim cieľom bolo vytvoriť vzdelávací materiál, ktorý bude zábavný a ľahko využiteľný v školách, školských kluboch detí, v centrách voľného času, environmentálnych a komunitných centrách, ale aj doma. Materiál, ktorý prirodzene podnieti rozhovory o životnom prostredí a udržateľnosti tak, aby tomu deti a mládež mali možnosť porozumieť, aby vyvolal zvedavosť a záujem o dané témy.

Prečo omaľovánka, prečo obrázky?

Obrázky nám môžu pomôcť vidieť a pochopiť veci inak. Zároveň, počas vyfarbovania spomalíme, sústredíme sa a často si viac zapamätáme. Je to upokojujúci a praktický spôsob, ako sa začať zamýšľať nad komplexnými témami ako je odpad, stravovanie, móda či spotrebiteľské správanie. A ak sa omaľovánka použije s hlbším úmyslom, dajú sa ňou rozvíjať aj rôzne zručnosti, ako napríklad rozprávanie príbehov, kritické myslenie, tvorenie asociácií, hľadanie príčin, vyvodzovanie dôsledkov a rôzne iné..

Učenie pomocou obrázkov?

Učenie pomocou obrázkov (z angl. "picture-based learning") nám vynikajúcim spôsobom pomáha naučiť sa vnímať detaily, klásť otázky a skúšať vyvodzovať závery. Vizuálne podnety dokážeme veľmi rýchlo spracovať a porozumieť tomu, čo a ako komunikujú - často oveľa rýchlejšie ako v prípade písaného textu. Knihy a materiály bohaté na ilustrácie môžu deťom a mladým ľuďom sprostredkovať rôzne témy – od umývania zubov, cez porozumenie vlastným emóciám, riešenia matematických úloh, až po pochopenie environmentálnych problémov. Podľa výskumov (Chairilsyah, 2018; Ukar a kol. 2020) môžu aktivity vystavané na obrázkoch podporovať nielen kreativitu detí, ale rozvíjať aj ich pohybové a zmyslové zručnosti. Učenie pomocou obrázkov zároveň prispieva k tomu, aby bolo vzdelávanie zábavnejšie a motivujúcejšie.

Ako pracovať s omaľovánkou

Tipy pre rôzne vekové skupiny

Ponúkame vám niekoľko možností práce s omaľovánkou vo forme aktivít pre rôzne vekové skupiny detí a mladých ľudí, ale aj dospelých. Aktivity sa dajú rôznorodo modifikovať, prispôsobovať a prepájať na základe toho, s akou vekovou kategóriou pracujete, aké podmienky na túto prácu máte a s akým cieľom chcete tento materiál využiť.

Užite si prácu s našou omaľovánkou udržateľnosti a nech je pre vás aj vaše deti, žiakov a mladých ľudí inšpiráciou na objavovanie, kreatívnu tvorbu a nové nápady. Držíme palce!

Predškolský a mladší školský vek

Zameranie: vnímanie detailov, tvorba príbehov, jednoduché aktivity, rozvoj psychomotoriky

Príbeh

Povzbuďte deti, aby si predstavili príbeh, ktorý sa skrýva za dvojicou obrázkov, ktoré si vyberú. Kto tam žije? Čo sa tam práve deje? Čo sa stane ďalej? Aký život majú postavy na obrázku? Pomenuj, čo na obrázkoch vidíš? Vyhľadaj na obrázku... Nájdi na obrázku...

Čo viem spraviť ja?

Porozprávajte sa s deťmi o malých zmenách, ktoré vieme podľa postáv v omaľovánke zaviesť do nášho bežného života, napríklad zhasínať svetlo, používať menej plastových obalov alebo chodiť pešo do školy. Obrázky v omaľovánke môžu byť užitočným východiskom pre takéto rozhovory a drobné, ľahko uskutočniteľné výzvy.

Vytvor si sám

Deti si môžu príbehy z omaľovánky zahrať ako krátke scénky, vymyslieť krátke divadielko alebo vytvoriť koláž, či 3D modely oboch svetov (napríklad z papiera, odpadového materiálu či z hliny). Jeden svet ako ten chaotický a konzumný, druhý ako zelený a udržateľný, v ktorom by sa nám žilo krajšie a príjemnejšie. Na záver môžeme z výtvorov a návrhov detí zrealizovať malú výstavu pre rodičov a komunitu, a otvárať tieto dôležité témy spoločne aj s nimi.

Stredný a starší školský vek

Zameranie: tvorba príbehov, porovnávanie, hľadanie rozdielov, praktické učenie

Príbeh

Povzbuďte deti, aby si vymysleli príbeh k dvojici alebo jednému z dvojice obrázkov. V tomto veku už môžeme ísť do väčšej hĺbky. Kto sú títo ľudia? Ako žijú? Ako vyzerá ich bežný deň? Ako sa cítia? Aké dôsledky môže mať takýto spôsob života pre nich a ich okolie?

Hľadaj rozdiely

Čo je rozdielne na týchto dvoch obrázkoch? Nájdi aspoň 5 odlišností.V ktorom svete by si chcel žiť ty a tvoja rodina, tvoji kamaráti? Čo by si na obrázkoch zmenil a prečo? Zmeň rozdiely tak, aby bol svet na obrázkoch prijateľný pre každého.

Vytvor si sám

Deti si môžu vytvoriť svoju vlastnú (individuálnu alebo skupinovú) umeleckú verziu oboch svetov – napríklad formou koláže, kresby alebo sôch. Môžu ukázať, ako by vyzeral ich život v ideálnom udržateľnom svete - škola s permakultúrnou záhradou, obchod bez plastových obalov, domácnosť s kapsulovým šatníkom, čisté rieky plné rýb...

Mini-projekt

Vyberte si jednu tému z omaľovánky udržateľnosti a vymyslite vo dvojiciach alebo skupine spoločný nápad, návrh na realizáciu tohto problému vo vašej škole alebo komunite. Napríklad: týždeň bez odpadu v škole, kútik na výmenu vecí, komunitný vešiak alebo jedálniček bez jednorazových obalov, vytvorenie pocitového chodníka...

Tvorivá enviro-dielňa

Podľa vybranej témy si pripravte praktickú tvorivú dielňu. Môžete sa napríklad naučiť zašiť dierku, ušiť si plátennú tašku, navštíviť remeselného stolára, založiť školský kompostér alebo si spoločne navariť zdravé jedlo.

Mládež a dospelí

Zameranie: kritické myslenie, rozvoj analýzy a syntézy, nastavenie hypotéz, hranie rolí, zážitok

Príbeh

Podporte mladých ľudí v tvorbe prepracovanejšieho príbehu podľa dvojice obrázkov. Kto sú títo ľudia? Akú majú minulosť? Ako žijú ich rodiny a komunity? Aká je kvalita ich života? Ako trávia dni? Ako sa cítia? Sú zdraví? Aký dopad môže mať ich životný štýl na nich samotných a na ich okolie v krátkodobom alebo dlhodobom horizonte? A ako môže vyzerať ich budúcnosť? Kde sa vidíš ty? Ako by si chcel/a, aby vyzeral tvoj život o 5-10 rokov? Ktorý z príbehov by si chcel žiť a prečo?

Aký to má dopad?

V tejto vekovej kategórií môžeme ísť ešte o krok ďalej, pokračujte v príbehu smerom k širším súvislostiam. Čo sa stane, ak budeme pokračovať v tom, čo vidíme na strane s neudržateľnou realitou? Čo by sa zmenilo, ak by sme sa posunuli smerom k udržateľnému spôsobu života?

Navrhni alternatívy

Zamerajte sa na strategické myslenie. Pokúste sa spoločne navrhnúť lepšie riešenia pre jednotlivé scenáre, ktoré by mohli fungovať aj vo vašom miestnom kontexte. Ak niektorá z tém z omaľovánky súvisí s realitou vašej komunity, skúste ju redizajnovať – navrhnúť účinné zmeny. Napríklad krok k zelenej škole či zeleným uliciam, otvorenie bezobalového obchodu v komunite, podpora miestnych udržateľných módnych a iných produktov alebo vybudovanie komunitného centra s enviro knižnicou a zdravým jedlom.

Z príbehu do reality

Vyberte si jednu dvojstranu z omaľovánky a po vytvorení príbehu a návrhoch na zmeny svoje nápady premeňte na výzvu pre vašu komunitu alebo na školský projekt. Nech si mladí ľudia sami zvolia tému, ktorá im dáva zmysel, a navrhnú konkrétne aktivity. Čistenie verejného priestoru, burza oblečenia, plagátová kampaň o lokálnych potravinách, návšteva permakultúrnej farmy a založenie školskej záhrady, upcyklačné textilné dielne, módna prehliadka pomalej módy či týždeň zdravého jedla v škole – čokoľvek, čo súvisí s témou udržateľného života a je im blízke.

Občianska angažovanosť

Ak niektorý projekt v triede naštartuje záujem o reálnu zmenu, môžete ísť ešte o krok ďalej. Pomôžte záujemcom pripraviť malú kampaň, aby zistili, ako sa môžu spoločensky angažovať, obrátiť sa na lokálnych zástupcov a čo môžu ako občania urobiť pre zmenu v oblastiach, ktoré sa ich týkajú. Vysvetlite im podstatu realizácie kampane – od plánovania, cez realizáciu až po jej vyhodnotenie. Zamerajte sa hlavne na dopad a zmysluplnosť pre našu spoločnosť, komunitu, každého z nás.

Zdroje:

• *Chairilsyah, D. (2018). Mengidentifikasi Indikator Kognitif Dan Membuat Instrumen Perkembangan Kognitif Pada Aanak Usia Dini. Badan Penerbit Universitas Riau.*

• *Nur Fazria, M. (2023). Imaginative Image-Based Learning Media Innovation to Improve Creativity and Psychomotor Abilities in Elementary Schools. Universitas Muhammadiyah Sidoarjo, Indonesia.*

• *Ukar, D. S., Taib, B., & Alhadad, B. (2021). Analisis Kreativitas Menggambar Anak Melalui Kegiatan Menggambar. Jurnal Ilmiah Cahaya Paud, 3(1), 117-124.*

Ďalšie čítanie:

• *https://www.eib.org/en/stories/learn-with-images*
• *https://osf.sk/wp-content/uploads/2021/05/Prirucka-ku-kampaniam.pdf)*
• *https://globalnirozvojovevzdelavani.cz/wp-content/uploads/2021110/myslete-na-svet-jak-vytvorit-vlastni-kampan.pdf*
• *https://edu.nivam.sk/pages/projects/teachers/nops6_kolo/Valen%C4%8Dinov%C3%A1_SV.pdf*
• *https://nazemi.cz/global-storylines/*
• *https://globalnirozvojovevzdelavani.cz/wp-content/uploads/2022/03/pruvodce_storyline.pdf*

Tvorba omaľovánky bola spolufinancovaná Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autora a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Národnej agentúry. Európska únia ani organizácia udeľujúca grant za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.